SKOV & FOLK

MEDLEMSBLAD FOR **VERDENS SKOVE** 3 2021

S. 6 **TEMA**
Hvorfor vi hjælper oprindelige folk, som hjælper skovene

S. 12 **NATURPERLE**
Drab, frihedskamp og naturværdi i Frejlev Skov

S. 22 **NATURRELIGIONER**
Hvordan kultur og tro kan bevare skovene

VERDENS SKOVE.ORG

VERDENS SKOVE.ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?

INDHOLD

Leder	3
Nyt fra Verdens Skove	4
Oprindelige folk beskytter skovene bedst	6
Kampen for retten til territorier i Honduras	12
Naturperle: Frejlev Skov	14
Naturreligioner og beskyttelse af naturen	18
Naturen Nu	22
Fire bøger om mennesket og naturen	24
Indkaldelse til generalforsamling	26

EN HILSEN FRA REDAKTØREN

Kære læser

Så er vi gået ind i efteråret, og det er en fornøjelse at byde velkommen til årets tredje Skov & Folk.

I dette nummer kan du blandt andet læse om, hvorfor Verdens Skove fokuserer på oprindelige folk som en af de bedste løsninger for skovbevarelse, så skovene igen kan hjælpe med at bevare biodiversitet og modvirke klimaforandringer samt om et eksempel på, hvordan vi hjælper tolupanfolket i kampen for territorier i Honduras.

Du kan læse om naturperlen Frejlev Skov, som Verdens Skove har købt dele af, om sammenhængen mellem naturreligioner og beskyttelse af naturen samt om fire bøger, hvor menneskers personlige oplevelser med naturen er afgørende i værkerne. Og så er tid til at indkalde til efterårets generalforsamling.

Tusind tak for din støtte og god læselyst,

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov & Folk

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov & Folk

REDAKTION
Ansvarlig redaktør
Jonas Schmidt Hansen
jsh@verdensskove.org
Kommunikationschef
Nikolai Lang
nl@verdensskove.org
Grafisk ansvarlig
Siri Bang
sbø@verdensskove.org
Tryk
KLS Pureprint A/S
Forsidefoto
Shutterstock

Hovedkontor
Klostergade 34, 8000 Århus C
tlf. 86 13 52 32
info@verdensskove.org
www.verdensskove.org
kontortid: mandag til fredag kl. 10.00–14.00
Lokalkontor
Verdens Skove København
Vestergade 12, 1456 København K

Bliv medlem
Medlemskontingentet er 300 kr. om året.
Tilmeld dig via:
www.verdensskove.org/bliv-medlem

Flytter du?
Så husk at give Verdens Skove
din nye adresse.

Oplag
4.500. Tilsendes alle medlemmer
og abonnenter.
Issn 1396-2043
Skov & folk er støttet af
Undervisningsministeriets
Tips/lottomidler
og Biblioteksstyrelsen.

NY IPCC-RAPPORT ER SKRÆMMENDE LÆSNING

I gen i år ser vi et stigende antal rekordstore skovbrande hærge verden rundt. Fra Amazonas' menneskeskabte skovbrande til de enorme tørkerelaterede skovbrande i Californien, der lige har oplevet sin største enkeltstående brand i statens historie. Fra det tæt befolkede Middelhavsområde til Sibirien, hvor de rasende skovbrande er større end alle verdens skovbrande tilsammen, og hvis røg kan ses på Nordpolen.

Klimaet har ændret sig før, men det, vi ser nu, skyldes utvetydigt menneskets aktiviteter på Jorden, som får gennemsnitstemperaturen på planeten til at stige. Det slår forskere blandt andet fast i den meget omfattende klimarapport fra FN's klimapanel, IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change).

Som konsekvens ser vi nu flere og voldsommere skovbrande, tørke, storme, oversvømmelser, smeltende gletsjere og poler, stigende have og generelt et mere voldsomt og uforudsigeligt klima og vejr.

Hvor slemme de forskellige scenarier bliver, afhænger af vores egen vilje - eller modvilje - til at ændre vores livsstil og bremse udledningen af drivhusgasser.

Herudover er vi afhængige af de naturlige processer, som optager CO_2 og andre drivhusgasser. Derfor er det katastrofalt, når vi mennesker, aktivt og i al hast rydder og brænder uvurderlige skove kloden rundt for profit. Skovene skal beskyttes og bevares, ikke brændes. Samtidig skal vi hjælpe skovenes vogtere - de oprindelige folk. Det er nemlig dem, der er bedst til at passe på skovene og de tilknyttede økosystemer (læs mere om det samt Verdens Skoves arbejde med oprindelige folk inde i bladet).

Der er ikke kun én løsning, der skal gøres noget på alle fronter. Verdens Skove vil derfor gerne opfordre alle - politikere, privatpersoner, organisationer, virksomheder og stater - til at handle og øge ambitionsniveauet for at bremse klimaforandringerne. Ellers vil denne sommers skovbrande og oversvømmelser desværre kun være en smagsprøve på, hvad vi kan vente os de kommende år.

Caspar Olausson
Sekretariatschef i Verdens Skove
cao@verdensskove.org

NYT FRA VERDENS SKOVE

Nye partnerskaber med FDB og Social Foodies

I løbet af 2020 indgik Verdens Skove aftaler med FDB-Møbler om at støtte produktionen af møbler fra Verdens Skoves mangeårige samarbejdspartner, COATLAHL.

Perspektivet er - ud over at få møbler som er produceret med 100 procent FSC-certificeret træ for landsbyforvaltede skove i Honduras, på markedet - også at kommunikere om produktet og samarbejdet, når møblerne bliver udbudt til salg i løbet af 2021.

COATLAHL består af flere små samfundsgrupper, som i fællesskab er dedikerede til at beskytte og forvalte regnskoven i Atlantida og Yoro regionen i Honduras. COATLAHLs FSC-certificerede skov dækker et område på 20.000 hektar, der forvaltes af medlemmerne af kooperativet.

Verdens Skove styrker indsatsen for den tropiske skov regionalt

Verdens Skove har de sidste par år arbejdet på at etablere tre regionale kontorer i henholdsvis Honduras, Bolivia og Etiopien for at sikre en stærk indsats i de lande, hvor vi arbejder. I den forbindelse har vi på vores nye kontor for Østafrika, placeret i Addis Ababa, ansat Tofik Temam som leder og landerepræsentant for Verdens Skove i Etiopien og Uganda.

Han har siden taget hånd om at forfølge målet om formel registrering af Verdens Skove som udenlandsk NGO med ret til at operere i Etiopien samt rekrutteringen af yderligere en kollega og etableringen af kontoret.

Vi er allerede meget glade og tilfredse med samarbejdet med Tofik, der har en solid baggrund i udviklingsbistand og monitorering samt evaluering af indsatser.

I december skrev vi desuden kontrakt med Ana Maria, som er ny leder af vores mellemamerikanske kontor i Honduras. Hun har allerede sat skub i intern styrkelse af kontoret og dets opgaver.

Dannie Druehyld og indsamling viser viljen til mere og vildere natur

I maj i år mistede Danmark en folkekær heks og et sjæleligt skovmenneske. Dannie Druehyld gik bort i en alder af 73 år.

Efter hendes død startede en indsamling med det formål at købe og frede et stykke natur, der skal udlægges vildt i hendes navn. Nu har flere end tusind mennesker doneret penge for at ære hende og støtte mere vild dansk natur i hendes ånd.

De mere end 200.000 kroner, der er blevet indsamlet, skal nu frikøbe et stykke natur i Nordjylland, hvor arealerne kan få lov at blomstre frit i hendes minde. Indsamlingen gik ud over al forventning, og den viser derfor også den store positive opbakning, der er til mere vild natur i Danmark.

Du kan også være med til at støtte mere vild natur i Danmark med Verdens Skoves skovcertifikater, som er med til at frikøbe skove, der bliver gjort urørte.

Ny lov om naturnationalparker stemt igennem med bredt flertal

I juni blev lovforslaget om 15 nye naturnationalparker i Danmark vedtaget med et bredt flertal i Folketinget. I disse områder skal naturen have frit spil til at udvikle sig efter naturens orden, helt uden produktionsarealer. Dette skal give bedre levesteder for dyr og planter.

Der skal desuden udsættes store græssere i områderne, der skal hjælpe med at holde naturarealerne sunde. De nye naturnationalparker bliver spredt rundt i hele landet og vil give danskerne mulighed for mange flere naturoplevelser fremover.

Verdens Skove har længe kæmpet for, at der kommer mere vild natur i landet, og vi er selvfølgelig glade for, at politikerne endelig prioriterer netop dette.

Vi er glade for, at et flertal i Folketinget nu sætter handling bag ordene og tager første skridt til at skabe mere vild natur og standse tabet af biodiversitet i Danmark. Der er dog stadig lang vej igen, og Verdens Skove følger det politiske arbejde tæt.

tema

OPRINDELIGE FOLK FORVALTER SKOVENE BEDST

Af Ida Lund, praktikant og geologistuderende

Oprindelige folk har en afgørende rolle i kampen for at redde klodens tropiske skove. Når skoven er under forvaltning og beskyttelse af oprindelige folk, ses et væsentligt lavere niveau af afskovning, tab af biodiversitet og ødelæggelse af økosystemerne. Oprindelige folks ret til territorier er derfor et af de vigtigste værktøjer til at beskytte skovene.

Oprindelige folks reelle territorier dækker over **25 procent** af de tilbageværende naturområder i Amazonas, og bevarelsen af territorierne er derfor kritisk for bevarelsen af regnskoven.

Især i Latinamerika har oprettelsen af territorier været med til at bremse ødelæggelserne af naturområderne, og de oprindelige folks livsstil, religioner, jagtmetoder og kulturer er ofte tæt forbundet til deres økosystemer.

I Atalaia du Norde i Amazonas, Brasilien jager den ældre Binan Tukum med sin søn efter traditionelle metoder, som er skånsom for regnskoven og dens dyr.

OPRINDELIGE FOLK har levet i århundreder i de tropiske skove. Her har naturen forsynet dem med ressourcer og føde, og de fleste har været afhængige af intakte økosystemer. Deres praktiske, kulturelle og religiøse tilknytning til naturen har medført, at oprindelige folk har været langt bedre til at tage sig af deres skove og økosystemer end det, vi ofte betegner som mere moderne og udviklede samfund, som langt hen ad vejen har udpint økosystemerne, udryddet adskillige arter og skabt globale klimaforandringer.

Et omfattende studie, *A spatial overview of the global importance of Indigenous lands for conservation,* (2018) publiceret i Nature Sustainability, viser, at op mod to-tredjedele af oprindelige folks områder kan klassificeres som intakt natur. Studiet viser også, at områder, som oprindelige folk forvalter, oftere har mere og bedre beskyttet biodiversitet end områder, der er fredede på anden vis.

Ifølge et andet studie, *Importance of Indigenous Peoples' lands for the conservation of Intact Forest Landscapes*, (2020) publiceret af Ecological Society of America, ligger mindst 36 procent af intakte skovområder i oprindelige folks territorier. Samtidig er tabet af intakte skovarealer markant lavere i oprindelige folks territorier end i andre områder, selv andre former for beskyttede områder.

Det er på trods af, at oprindelige folks land også er udsatte for skovrydning og andre trusler. Det gentages i den globale vurderingsrapport om biodiversitet og økosystemtjenester fra 2019 af IPBES (De Forenede Nationers mellemstatslige videnskabspolitiske platform om biodiversitet og økosystemtjenester). Flere andre større studier har ligelede vist, at oprindelige folks territorier har nogle af kloden mest velbevarede skovarealer.

Jakob Kronik, chef for International Afdeling i Verdens Skove, fortæller, at det netop er årsagen til, at Verdens Skove i årtier har arbejdet for oprindelige folks rettigheder til deres territorier som et kerneområde i skovbevarelsen.

"Samarbejdet med oprindelige folk og andre skovafhængige samfund er en vigtig del af Verdens Skoves globale arbejde.

Det handler i høj grad om at sikre deres rettigheder. Både deres juridiske territoriale rettigheder, deres selvbestemmelse og adgang til beslutninger, som har betydning for deres liv. Vi kæmper derfor i partnerskaber for, at deres rettigheder bliver anerkendt og respekteret af virksomheder, myndigheder og andre med interesse i skovens arealer og ressourcer.

Sådan sikrer vi de bedst mulige betingelser for både klodens uundværlige skove og unikke oprindelige samfund," siger han.

Oprindelige folk som naturens vogtere

De tropiske skove verden over ryddes og brændes især på grund af tømmerhugst, minedrift og ikke mindst for at skaffe plads til en voldsomt ekspanderende landbrugsindustri, hvor kvægdrift og soja- og palmeolieindustri er blandt de mest ødelæggende for skovene. Også de oprindelige folks territorier bliver presset uden respekt for deres rettigheder. Nogle steder sker det ulovligt, andre steder med tilladelser fra lokale og nationale myndigheder.

Ifølge det nævnte studie i Nature Sustainability har oprindelige folk ejendomsret over eller forvalter mindst 38 millioner kvadratkilometer arealer fordelt over 87 lande. I Amazonas udgør oprindelige folks territorier 25 procent af regnskoven.

De oprindelige folk er ikke blot gode til bevare de skovarealer, de lever i. De er også med til at beskytte imod og begrænse afbrændingen og ødelæggelserne af skovene. Studiet viser tydeligt, hvor stor en rolle oprindelige folk har i kampen for skovbevarelse verden over. Studier samt Verdens Skoves erfaringer viser, at de oprindelige folks territorier ofte fungerer som barrierer mod eksempelvis landbrugs-, mine- og tømmerindustri.

Territorierne begrænser skovrydningens geografiske ekspansion, da nybyggere, minefolk, kvægbaroner og andre ressourcejægere overtræder de oprindelige folks rettigheder, hvis de trænger ind i deres områder. Ofte overvåger de oprindelige folk selv grænseområderne af deres territorier for at forhindre indtrængere og rapporterer det til de lokale myndigheder, hvis nogen skader naturen eller forstyrrer økosystemerne, forklarer Jakob Kronik.

"Oprindelige folk og deres organisationer beskytter dagligt, med støtte fra Verdens Skove og vores partnere i lande som Bolivia, Nicaragua, Panama og Honduras, flere millioner hektarer biodiversitets- og kulstofrige økosystemer.

Det gør de blandt andet ved at patruljere, overvåge imod ulovlig indtrængning og skovbrande via satellit- og droner, og ved at udfolde deres liv på måder, der giver den stående skov mere værdi end den fældede. Det kan kræve støtte for at de oprindelige folk får adgang til marked er, adgang til myndigheder og adgang til internationalt pres på beslutningstagere, virksomheder og forbrugere," siger han.

Velbevarede skove er uundværlige for klimaet og biodiversiteten

Store intakte skovarealer er ikke kun afgørende for oprindelige folks levevis, men også for at bremse klimaforandringerne og bremse tab af biodiversiteten.

Velbevarede skovarealer kan ifølge studiet bragt i Ecological Society of America bidrage med mere end 30 procent af de nødvendige tiltag, der kræves for at holde den globale temperaturstigning under to grader, som er påvist ved IPCC, som tærsklen for hvornår klimaændringerne medfører katastrofale konsekvenser.

Yasuni National Park i Ecuadors del af Amazonas, hvor disse to piger fra huaorani-folket bor, har ifølge nogle studier verdens største biodiversitet.

Denne store soldaterara (Ara ambigua) lever flere steder i intakte økosystemer takket været oprindelige folk, der beskytter skovene.

”Verden står midt i både en klimakrise og en global biodiversitetskrise. Begge kriser kræver, at vi bliver meget bedre til at passe på vores skove.

Uden en særlig indsats for at bevare klodens skove, vil vi stå ansigt til ansigt med katastrofale følger af klimaforandringerne og et tab af biodiversitet, der ikke kan genvindes. Selvom oprindelige folk blot udgør cirka fire-fem procent af verdens befolkning, ifølge Verdensbanken 370-500 millioner mennesker, så er det helt essentielt at styrke reelle og ligeværdige partnerskaber med verdens cirka 5.000 oprindelige folk til at imødekomme disse kriser, når både studier og vores egne erfaringer viser, at de oprindelige folk er bedst til at forvalte vores skove,” siger Jakob Kronik.

Derfor, forklarer han, er det nødvendigt, at lovgivende institutioner verden over anerkender oprindelige folks rettigheder og ikke mindst deres beskyttende rolle imod afskovningen.

Denne anerkendelse er vigtig for at stoppe afskovningen og dermed bremse den eskalerende klimakrise og det globale tab af biodiversitet.

Udnyttelse med respekt for naturen

Selvfølgelig udnytter oprindelige folk også naturen, og det er langt fra alle, der lever bæredygtigt. Flere er gennem tiden blevet lokket til at sælge ud af deres ressourcer eller ligefrem selv rydde deres områder for profit. Men de fleste oprindelige folk varetager skovene langt mere bæredygtigt end den industrialiserede verden, som ofte udnytter naturen på en måde, så den ikke kan nå at regenerere hurtigere end den bliver udtømt for ressourcer. De oprindelige folk har ofte småskala permakulturlignende land- og skovlandbrug, hvor de dyrker til eget forbrug. Desuden samler de ressourcer og mad i skoven samt går på jagt. Fordi deres levevis er så afhængig af skovens økosystemtjenester og deres religioner og kulturer er forbundet med naturen omkring dem, har de et stort incitament til at bevare disse økosystemer. Omvendt står de oprindelige folk til at miste deres livsgrundlag, hvis naturen omkring dem bliver ødelagt.

Sårbare samfund

Nogle af de oprindelige folk lever i ganske små samfund langt inde i regnskoven, hvor de er helt eller delvist isolerede fra omverdenen. Statistisk set er de nogle af verdens fattigste grupper. Det er dog svært at kategorisere dem som fattige i almen forstand, da de lever på helt andre vilkår og med helt andre værdisæt og syn på naturen end det meste af verden udenfor.

"De oprindelige folk må ikke glemmes i kampen for de tropiske skove, for de viser sig at være en af vores bedste løsninger til at beskytte og forvalte skovene" - *Jakob Kronik, chef for International Afdeling, Verdens Skove*

Isolationen fra resten af samfundet gør dem ekstra sårbare, når trusler viser sig udefra. Især landbrugsindustrien, minefolk og tømmerindustrien presser disse grupper, når de trænger ind på deres territorier. Ofte ulovligt og med vold, og mange oprindelige folk bliver truet eller dræbt, når de forsøger at beskytte deres hjem. Desuden kan kontakten med udefrakommende være farlig, da mange bliver syge, når de ikke har immunitet imod sygdomme, der er normale andre steder.

De fleste oprindelige grupper har deres helt egen kultur, traditioner og sprog.

Når de oprindelige folk uddrives fra deres territorier eller skoven ødelægges, fratages de adgangen til skovens ressourcer, og de mister derved både deres sociale, økonomiske og kulturelle grundlag for deres levevis. De mister den måde, de har levet på i generationer: En helt unik kulturarv, der derfor risikerer at gå tabt for altid.

Oprindelige folks rettigheder er både lovmæssigt anerkendt gennem ILO-konventionen nr. 169 fra 1989 og i FN's deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder fra 2007. Dog bliver disse stadig kun efterlevet i meget begrænset omfang.

I Danmark og i Syd- og Mellemamerika har langt størstedelen af landene bundet sig til at efterleve de forskellige konventioner og internationale aftaler om menneskerettigheder og oprindelige folks særskilte rettigheder. Dog bliver de oprindelige folks rettigheder i høj grad overset i nationale politiske beslutninger i Latinamerika, og deres rettigheder bliver ofte krænket, både af myndighederne, virksomheder og indtrængere.

Oprindelige folk i Asiens og Centralafrikas regnskove har dog i markant mindre grad rettigheder, der er lovmæssigt anerkendt. Derfor bliver de oprindelige folk i disse områder også i høj grad undertrykt og fordrevet fra deres territorier af myndigheder og virksomheder, der officielt har loven med sig.

De oprindelige folk har derfor ingen eller få legale muligheder for at kæmpe imod. Ofte er de nødt til at tage sagen i egen hånd eller bede det internationale samfund om hjælp.

“Når de oprindelige folk har så afgørende en rolle i bevarelsen af de tropiske skove, er det nødvendigt, at deres rettigheder bliver anerkendt af nationale og lokale myndigheder, og at oprindelige folk har et særskilt fokus i internationale aftaler.

De oprindelige folk må ikke glemmes i kampen for de tropiske skove, for de viser sig at være en af vores bedste løsninger til at beskytte og forvalte skovene," slutter Jakob Kronik. ■

Gruppe af oprindelige folk i Honduras et skridt nærmere at få anerkendt territorium

Af Ida Lund, praktikant og geologistuderende

Tolupan-folket i El Zapotal, et skovrigt område i det nordlige Honduras, er med Verdens Skoves hjælp kommet nærmere at få anerkendt kollektive rettigheder til deres territorium. Territoriet, som tolupanerne gør krav på, er blevet opmålt og registreret som et led i anerkendelsen af ejerskabet. Kampen er dog ikke vundet endnu.

Tolupanfolket har længe kæmpet for deres territorier i Honduras - med hjælp fra blandt andet Verdens Skove er der nu håb for, at tolupanerne ved El Zapotal vil få deres samlede territorium anerkendt af myndighederne.

Tolupan-folket i El Zapotal-territoriet i det nordlige Honduras er nu kommet et skridt nærmere at få anerkendt dets samlede territorium af den honduranske stat. Dette er et resultat af målrettet støtte fra Verdens Skove til at få sagen gennem landets juridiske system og opnå en endelig officiel anerkendelse af det samlede territorium, som de altid har boet i.

For at fremme processen har Verdens Skove ansat Santiago Flores Rosales, der er advokat med speciale i oprindelige folks rettigheder i Honduras. I februar registrerede myndighederne resultaterne af en ny opmåling af tolupan-folket i El Zapotals territorium på i alt 3.559 hektar.

Det er sket som led i behandlingen af deres ansøgning om tildeling af ejerrettigheder hos det nationale jordreformkontor, Instituto Nacional Agrario, og det er sket med Rosales hjælp.

En kamp med små sejre

Oprindelige folk i Honduras har generelt kæmpet en lang, sej kamp for at få rettighederne til deres territorier anerkendt. Foruden tolupanerne i El Zapotal, som tæller omkring 500 personer, støtter Verdens Skove også to andre grupper af tolupan-folket i samme kamp for territorier i Agua Caliente de Reinada og Ojo de Agua de Lagunitas. Foruden støtten til behandlingen af konkrete sager støtter Verdens Skove også på et overordnet niveau, at alle oprindelige folk i Honduras kan opnå en officiel anerkendelse af deres rettigheder til territorier og selvbestemmelse.

En sejr på vejen var helt tilbage i 1864, hvor 18 grupper fra tolupan-folket fik anerkendt ejerskabet til territorier på 315 hektar hver. Selvom det var en lille sejr for tolupanerne, hvis jord og skove ofte var under pres og blev overtaget af udefrakommende, var det i realiteten kun meget små dele af deres oprindelige territorier, som de fik anerkendt ejerskabet til. Derfor kæmper grupperne stadig for at opnå fuld anerkendelse af rettighederne til de områder.

Efter en protestmarch til hovedstaden og en sultestrejke i 1994 fik de forskellige oprindelige folk den honduranske regering til at skrive under på, at den ville imødekomme en lang række af deres krav.

Det gjaldt også tolupanerne i El Zapotal, men et areal på cirka 750 hektar blev dog udeladt. Myndighederne åbnede dog muligheden for, at det udeladte areal kunne medtages i en ansøgning på et senere tidspunkt.

Det samlede territorium, inklusive de tidligere udeladte arealer, blev opmålt igen i perioden 2017-2020. Det er nu det samlede territorium, som indgår i ansøgningen vedrørende El Zapotal.

Jens Noe Hansen, teknisk rådgiver i Verden Skove, fortæller:

"De oprindelige folk i Honduras oplever et massivt pres, hvad angår deres rettigheder generelt og specielt, hvad angår deres territorier, skove og naturressourcer.

Udviklingen under Covid-19 har ikke været til deres fordel. Nogle steder har udefrakommende udnyttet situationen til at udvide deres illegale jordovertagelser og fældet skoven i oprindelige folks territorier. De to orkaner i november sidste år var også hårde for mange af de oprindelige folk. Derfor er der grund til at fejre den positive fremdrift i El Zapotals sag om anerkendelse af retten til deres territorium".

Verdens Skove følger sammen med El Zapotal-gruppen og Rosales med i udviklingen med stor opmærksomhed og arbejder fortsat for, at myndighederne godkender ansøgningen.

Kampen for deres rettigheder fortsætter

Selv hvis ansøgningen om ejerskabet af de sidste arealer godkendes, ender kampen ikke nødvendigvis dér, og alt vil ikke nødvendigvis blive godt i El Zapotal. Men det betyder, at det vil være nemmere for tolupanerne i El Zapotal at forsvare deres territorium over for indtrængere samt sætte dagsordenen for, hvordan området skal forvaltes og udvikles.

"Verdens Skove ser fremgangen i processen hen imod anerkendelse som en lille sejr for tolupan-folket i El Zapotal.

Vi håber, at det snart lykkes for dem at få anerkendt deres rettigheder og lukket den sag. Vi regner også med, at erfaringerne vil være med til at fremme tilsvarende sager i andre territorier samt skubbe på en national lov, der sikrer de oprindelige folks rettigheder til territorier i Honduras. Der er videnskabeligt belæg for, at oprindelige folk er de bedste til at bevare og passe på skov, natur og biodiversitet.

Derfor er det en rigtig god idé at støtte de oprindelige folk i at få anerkendt ejerrettighederne til deres territorier.

Når det er sagt, viser erfaringerne fra stort set hele verden, at vejen hen mod anerkendelsen af retten til territorier kan være meget lang og besværlig. I El Zapotal er man efter 157 år endnu ikke helt i mål," slutter Jens Noe Hansen. ■

Frejlev Skov
- gravhøje, drab, en fornøjet konge og velbevaret skov for biodiversitet

Frejlev Skov har alt fra sump og enge til tætbevoksede samt lysåbne skovområder, der alt sammen giver skovens dyre- og plantelliv rig mulighed for at udfolde sig.

NATURPERLE

Tekst og foto af Jonas Schmidt Hansen

Verdens Skove har gennem donationer fra skovcertifikater og i samarbejde med Den Danske Naturfond købt dele af Frejlev Skov. Skoven er ikke bare artsrig og vigtig for den danske biodiversitet. Den er også spækket med oldtidsminder, og skovens naturrigdom skyldes især de lokale bønders historiske kamp mod overmagten.

Frejlev Skov hører til i en liga af skove, der er vigtig for bevarelsen af biodiversiteten i Danmark. Det har forskere fra Center for Makroøkologi, Evolution og Klima på Københavns Universitet slået fast i studiet Bevarelse af biodiversiteten i de danske skove: En analyse af den nødvendige indsats, og hvad den betyder for skovens andre samfundsgoder.

Her bliver Frejlev Skov nævnt som en af de "kendte skovlokaliteter med særlige biodiversitets- eller naturværdier." Rapporten konkluderer samtidig, at "Et areal på mindst 75.000 ha løvskov uden forstlig drift vil gøre en afgørende forskel for biodiversiteten," og at "En indsats i statsskovene kan ikke stå alene. En stor del af den skovlevende biodiversitet findes kun i områder med meget lidt statsskov. Derfor er en betydelig indsats i private skove nødvendig."

Af denne grund har Verdens Skove i samarbejde med Den Danske Naturfond, og med midler fra vores skovcertifikater købt 20 hektar af Frejlev Skov, som nu bliver taget ud af produktion.

Caspar Olausson, sekretariatschef i Verdens Skove takker de mange, der har hjulpet med at finansiere købet af skoven:

"Hvis vi skal standse tabet af arter i Danmark, så er vi nødt til at prioritere naturen og give den plads. Lige nu er der naturnationalparker, urørte skove og andre initiativer på vej på offentlige arealer.

Men det er også nødvendigt med private initiativer. Derfor er vi rigtig glade for og stolte over den interesse, danskerne har haft for at købe skovcertifikater, som vi har kunne bruge på at købe dele af Frejlev Skov som en hjælp til de arter, der har det svært i landet.

Vi er også rigtig glade for samarbejdet med Den Danske Naturfond. Vi håber, at danskerne også fremover vil hjælpe os med at købe og sikre artsrige skove," siger han.

Drabet på ridefogeden

Oprindeligt fik bønderne i landsbyen Frejlev skoven ved byen som fællesskov af dronning Margrete 1., angiveligt efter at de havde hjulpet hende i krig.

Efterfølgende fik bønderne deres ejerskabsbrev til fællesskoven fornyet af skiftende konger, hvor det ældste kendte i dag er givet af Christian 2. Oprindeligt var de fleste skove ejerløse, de såkaldt almindinge eller fællesskove, og bønderne kunne frit udnytte dem. Men lidt efter lidt blev de dog inddraget (eller landgrabbet, som man ville kalde det i dag) af kongen eller adelen. Andre fællesskove i området omkring Frejlev kom efterhånden ind under Aalholm Slot i Nysted, og andre bønder måtte derefter betale dyrt for at få lov til at lade sine svin æde der. Men med skødet i hånden var Frejlevs bønder fri for at betale betale konger eller adel den såkaldte "oldengæld" for at lade deres grise æde olden samt græsse i skoven. Derfor kunne de også frit hente tømmer og brænde i skoven. Skiftende herremænd forsøgte dog at udfordre Frejlevbøndernes ret og at stjæle Frejlev Skov, men bønderne modsatte sig stædigt, ofte med ejerbrevet i den ene hånd og høtyve eller leer i den anden.

I 1533 kulminerede det, da lensmanden fra Aalholm Slot, Jürgen von der Wisch, der var kendt som en bondeplager, sendte sin ridefoged ud for at fælde en del af skoven med et følge fra nabobyen Kettinge. Da bønderne ville standse ridefogeden, lagde han an til at skyde en af dem. Det skulle ridefogeden dog ikke have gjort, for bønderne flåede ham straks af hesten og dræbte ham. Da bønderne var bevæbnede med leer og høtyve og ikke fandt sig i noget, flygtede følget fra Kettinge.

Historien går på, at ridefogeden, muligvis efter at være blevet stukket af adskillige høtyve, blev løftet op af byens smed og kastet ned over en høj, spids sten, så han brækkede ryggen. Herefter gik stenen under navnet, Knækkerygstenen, og den kan stadig ses nær skoven.

Skalkekorset

Det kunne være endt grueligt galt for bønderne, da adelen dengang ikke var blege for at massakrere bønder. De slap dog billigt. På dette tidspunkt var et særligt udvalg af herremænd, en såkaldt herredag, i gang med at vælge en ny konge, og bønderne fremlagde deres sag for dem. Herredagsdommen fra den 17. juni 1533 viser, at lensmanden blev pålagt at lade bønderne og deres skov være i fred.

Dommen for selve drabet blev overladt til den kommende konge, og da Christian d. 3. blev indsat, pålagde han ifølge de senere beretninger lidt underligt bønderne at betale 12 hvide okser med røde ører i bod for drabet. Da bønderne kun kunne skaffe 11 med den farvesammensætning, malede de ørerne på den sidste. Forfalskningen blev dog opdaget, da det regned

Da snyderiet kom kongen for øre, måtte de uregerlige bønder have moret ham, for han pålagde blot bønderne at rejse et kors - det såkalte Skalkekors - for deres skalkagtige ugerninger. I Frejlev blev korset dog ikke set som en skamstøtte, men som et symbol på en sejr over uretfærdighed og overmagt.

De lokale har gennem århundrede pas-

Korset, som Frejlevs bønder blev pålagt at rejse for deres "skalkagtige" opførsel, er af flere omgange blevet skiftet ud - senest i 2014.

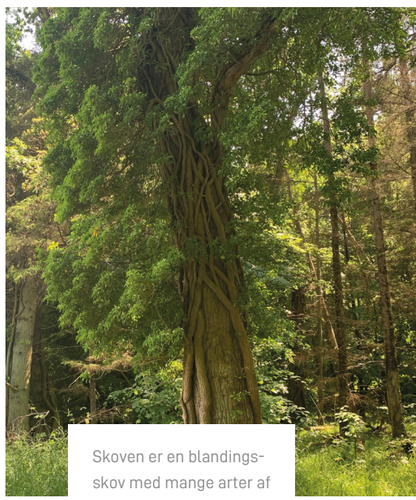

Skoven er en blandingsskov med mange arter af træer, hvoraf mange er flere hundrede år gamle.

Det er næsten ikke til at sparke sig vej frem for gravhøje i området, der har en af landets højeste koncentrationer af sten- og bronzealderlevn - flere befinder sig i dag under havets overflade ude i Guldborgsund.

Knækkerygstenen, som ridefogeden ifølge sagnet fik knækket sin ryg over.

set og plejet samt flere gange udskiftet korset. I dag kan det stadig ses tæt på skoven i nydelig stand.

Det ældste bevarede skøde på Frejlev Skov underskrevet af Christian 2. er stadig i Frejlevs varetægt, og hver første søndag i maj flyttes det, liggende i bykassen, til den nye oldermand sammen med andre dokumenter, der viser århundredes kamp for skoven.

Den velbevarede skov

I begyndelsen af 1800-tallet blev områdets kollektive ejerskab så småt erstattet af privat ejerskab, og Frejlev Skov blev opdelt i parceller, der var knyttet til de enkelte gårde. Efterhånden blev flere af parcellerne solgt, så parcellerne kom på færre hænder og de tilhørte ikke længere nødvendigvis gårdene i Frejlev.

Mads Jakobsen, chefkonsulent hos Den Danske Naturfond fortæller, at fordi skoven først har været fællesejet og siden parcelskov, har det haft positiv betydning for dens nuværende naturkvalitet.

"Parcelskove, som vi også ser andre steder i landet, er mindre intensivt drevne end nogle af de store sammenhængende skove. Det er måske fordi, at ejerne af de små parceller har haft andre interesser end intensiv skovdrift.

Samtidig har skovens lokalhistoriske rolle og det, at den har været drevet af et laug, nok også spillet en rolle. Man har nok haft en opfattelse af, at skoven var noget, man skulle passe på og fastholde. De har i hvert fald været mere tilbageholdende med at drive dem hårdhændet," fortæller han.

Det har i sidste ende reddet en række af arter, som skoven er hjem for i dag samt været udslagsgivende for, at Verdens Skove og Den Danske Naturfond har valgt at købe og udlægge den rige natur her, så den også sikres fremover.

"Der har været passet godt på skoven, og det bliver der til dels stadigvæk. Vi tager så det fulde skridt og stopper skovdriften helt på de arealer, som vi erhverver," forklarer han.

Arterne i skoven og fremtiden

Frejlev Skov er en løvskov, som er hjem for mindst 664 skovlevende arter af dyr, planter og svampe, heraf 26 truede arter og 13 sjældne arter. Af træer, der vokser her, kan nævnes eg, avnbøg, lind, elm, hassel, og den kan betegnes som en blandingsskov, og her findes eksempelvis sjældne svampe, hele fire træbukke, en smælder, en dagsommerfugl, træarten skærmelm samt havørn.

"Frejlev Skov har karakter af en blandingsskov, som er en skovtype, der efterhånden er sjælden i Danmark. Nu vil vi så stoppe skovdriften på de arealer og efterlade dødt ved fra løvtræer, så vi får opbygget naturværdier som gamle træer og træruiner, hvor spætter, svampe og andre arter kan trives," fortæller Mads Jakobsen.

Han fortæller også, at der er blevet plantet nogle parceller af grantræer i skoven, og at flere dele af skoven ligelede er blevet drænet og plantet til med bøg, som kan udfordre skovens status som blandingsskov.

"I de områder, vi erhverver, vil vi fjerne granskoven og lade den overgå til naturlig vækst. Flere dele af skoven er også over tid blevet mere ensartet præget af bøg, og mindre økonomisk betydelige, men mere sjældne træarter er forsvundet. Vi vil arbejde med at fjerne den kunstige afvanding, så vi får hævet vandstanden, så de træer, der kan vokse i vådere jord får en mere fremtrædende plads end eksempelvis bøgen, der ikke er glad for en høj vandstand.

Det skal selvfølgelig foregå i samarbejde med naboerne, så de stadig kan afvande deres parceller i skoven, fortæller Mads Jakobsen.

Han håber desuden på, at der fremover også vil være opbakning til at købe mere af skoven, så vi får et større og mere sammenhængende skovområde.

"Vores tilstedeværelse i Frejlev Skov er langsigtet, og hvis der kommer noget mere til salg, så er vi da interesseret i at købe det, gerne så vi får nogle mere sammenhængende parceller," siger han.

Frikøb skov med skovcertifikater
Købet af Frejlev Skov er 100 procent betalt af bidrag. Når du køber et skovcertifikat støtter du opkøb af danske skove, der bliver udlagt som urørt skov og samtidig Verdens Skoves arbejde for en verden med en rigere skovnatur. Læs mere og støt på www.shop.verdensskove.org/skovcertifikater

Gravhøje i lange baner

Frejlevs vilde bønder er ikke de eneste, der giver grobund for sagaer i området. Selvom bøndernes konfrontationer med adelen og drabet på ridefogeden er dokumenteret, er episoden med Knækkerygstenen dog knap så sikker.

Historien er god, men stenen står dog et par kilometer fra, hvor træfningen skulle have fundet sted. Dog kan sagnet have et gran af sandhed over sig. Flere sagaer nævner sten, som folk fik brækket ryggen over som offer til Thor.

Området har også en af landets tætteste koncentrationer af oldtidsminder, og skoven er fyldt med synlige runddysser, langdysser, jættestuer fra bondestenalderen samt bronzealderhøje, hvoraf mange er blevet restaureret for nylig.

Tilstedeværelsen af de mange gravhøje samt store sten tyder desuden på, at store dele af Frejlev Skov aldrig har været opdyrket, da man ellers ville have fjernet flere af stenene og højene. Også det giver området et helt særligt præg.

Så hvem ved... Da området i forvejen er spækket med gravhøje og luften nærmest sitrer, som var den tyk af uhørlige stemmer fra fortiden, der forgæves forsøger at dele flere tusind års historier, sagn og sagaer med den besøgende, så VIL man nærmest gerne tro på, at stenen med dens særlige spidse form har spillet en rolle i en eller flere af områdets mange begivenheder. ■

Traditionel tro *beskytter* biodiversiteten

Af Caroline Thrane

Fire-fem procent af menneskeheden forvalter firs procent af alle dyre- og plantearter. Oprindelige folks territorier indeholder ofte en høj biodiversitet, og grunden skal findes i en matrix af traditionel viden, sædvaner, værdier og ikke mindst religion.

Den hellige, urgamle Mawphlangskov i Indien og dens mystiske monolitter er tæt forbundet med de oprindelige folks kultur og religion - den vigtigste regel for de lokale er, at INTET, ikke et blad, en sten eller en gren, må tages med ud af skoven.

Jeg har hørt det før. Man siger, at en effektiv måde at beskytte Jordens biodiversitet, er at sikre de oprindelige folk rettigheden til deres land. Det er et bredt anerkendt faktum, som fremføres i talrige undersøgelser og forskningsartikler; senest er det dokumenteret i en rapport fra FN, der med udgangspunkt i mere end 300 studier fra de sidste 20 år argumenterer for, at de oprindelige folk i Latinamerika og Caribien er de bedste beskyttere af regionens skove.

På globalt plan udgør oprindelige folk ifølge Verdensbanken fire-fem procent af verdens befolkning og kontrollerer, beboer eller overlapper en fjerdedel af Jordens landområder. Disse landområder rummer 80 procent af planetens resterende biodiversitet. Men hvad er det ved disse folks levevis, der gør, at naturen er så velbevaret i deres områder? Hvori ligger sammenhængen mellem kulturel og biologisk diversitet?

I Etiopien vandrer der en mand omkring i Gamo-højlandets skovdække, som kan hjælpe os med at besvare dette spørgsmål. Zerihun Woldu, professor ved Addis Ababa Universitet, stopper op og betragter en uanselig blomst, som hans ledsager, en af områdets ældre, holder op imod ham.

Han lytter til beskrivelsen af planten, og så går de videre. Lidt efter peger Woldu på et skovområde, der ligger et stykke nede af bjergsiden, og han spørger manden ved sin side, om de nogensinde fælder træerne. Den ældre ryster på hovedet. "Nej," svarer han. "Ingen fælder skoven, og ingen rører den. Det er kulturelt respekteret land."

Kulturelt respekteret land. Lad os stoppe her et øjeblik, for dette er et nøglebegreb, når man skal forklare den høje biodiversitet i oprindelige folks territorier. Skovlunden på bjergsiden er nemlig ikke det eneste kulturelt respekterede område i Gamo-højlandet – faktisk består hele landskabet af et netværk af hellige steder, der er centrale for lokalbefolkningen og nøglen til områdets fertilitet. Woldu har kortlagt mere end 300 hellige lunde i højlandet, og eftersom disse steder er beskyttede, er biodiversiteten 35 procent højere hér end andre steder.

"Ingen fælder skoven, og ingen rører den. Det er kulturelt respekteret land."

Naturen som mekanisk eller besjælet

I det vestlige verdenssyn er kultur og natur separeret, hvilket til dels kan forklares med den jødisk-kristne verdensforståelse og religion. I skabelsesberetningen beskrives verden som underlagt os, og i løbet af 1600-tallets naturvidenskabelige revolution blev synet på naturen tiltagende mekanisk. Der er altså et modsætningsforhold mellem menneske og natur.

Hos mange oprindelige folk er det dog anderledes. Deres traditionelle viden blander natur og religion, og spiritualitet er en væsentlig del af, hvordan de relaterer sig til deres land. Dette gælder ikke kun for lokalbefolkningen i Gamo-højlandet, men kan findes på tværs af kloden hos mange oprindelige folk. Fra Altai-folket i Rusland til Winnemen-folket i Californien. Fra Ramu-folket i Papua Ny Guinea til Q'eto-folket i Peru.

Ifølge Q'eto-folkets overbevisninger opstod verden et sted sydøst for Cuzco i nærheden af Titicacasøen. Derfra bredte den åndelige kraft sig gennem Andesbjergenes dramatiske landskab og skabte et netværk af huecas, hellige steder, der gennem årtusinder er blevet tilskrevet mytisk betydning. De høje bjergtoppe er gudernes hjem, de rasende floder og dybe huler er spirituelle hideouts, og jorden er besjælet af Pachamama.

Gletsjerne i de høje bjerge er destinationer for pilgrimsfærd. Ligesom hos folket i Gamo-højlandet ser vi forståelsen af, at naturen er hellig.

Når Q'eto-folket dyrker deres afgrøder i det peruvianske højland, dyrker de på samme tid agerjorden, deres kultur og en guddommelig kraft, der transcenderer alt materie, levende og dødt. Når Q'eto-folket dyrker deres land, dyrker de forbindelsen til naturen – og forbindelsen til sig selv.

Biokulturel diversitet

Kigger man på et verdenskort, vil man hurtigt erkende, at der er et sammenfald

For de oprindelige Kogui-folk i Colombia er Tayrona-nationalparken og dens regnskove og bjerge helligt land - derfor lukkes parken af og til, så den kan renses og naturen heale fra påvirkningen af de mange turister, der årligt besøger området.

Mange steder er det ikke skoven, men enkelte træer, der har religiøs betydning - som dette træ i Senegal, som de lokale lægger gaver for foden af til deres forfædrer.

mellem udbredelsen af verdens sprog og biodiversitet. Da sproglig diversitet er et udtryk for mange etniske grupper, der har bibeholdt deres sprog (og dermed deres kultur og religion) uanset mission og globalisering, kan det bruges som indikator på områder med oprindelige folk. For at komme med et eksempel bliver tolv procent af verdens levende sprog talt i Papua Ny Guinea, hvilket vidner om, at dette er et land med stor sproglig såvel som kulturel diversitet. Det er samtidig velkendt, at landet har en høj biodiversitet.

Terralingua, en canadisk NGO, kalder dette sammenfald mellem biologisk og kulturel diversitet for biokulturel diversitet. De mener, at beskyttelsen af det ene ikke kan gå uden beskyttelsen af det andet, og dermed fordrer beskyttelsen af biodiversitet, at man også beskytter de mennesker, der lever med den – fordi de er de bedste beskyttere af naturen i deres territorier.

Tabet af sproglig og kulturel identitet går nemlig hånd i hånd med tabet af den traditionelle levevis, som fordrer en forståelse og respekt for naturen. Traditionel viden om miljøet videregives gennem sproget og mistes ved sprogskifte, forringelse af levesteder og forflytning. Når man gennemtvinger kulturel og sproglig assimilation, har det store konsekvenser for både lokalbefolkningen og lokalmiljøets trivsel.

Perus Potato Park

Oprindelige folk møder store udfordringer; både fra den globaliserede verden, der langsomt rykker ind på deres territorier og fra klimaforandringer, som gør deres land sværere at bebo. Så hvad kan man gøre for at sikre lokalsamfundene og biodiversiteten i deres områder?

Flere lokale tiltag er dukket op, blandt andet i Andesbjergene, hvor Q'eto-folket bor. Q'eto-folket dyrker afgrøder, særligt kartofler, men grundet klimaforandringerne er de tvunget til at flytte dem højere op i næringsfattig jord. Samtidig er gletsjerne, kilden til deres vandforsyning og en vigtig del af deres religion, ved at forsvinde.

"Folk er i høj grad knyttet spirituelt til afgrøderne, landet og bjergene. Det er ikke i bøger eller klasseværelser. Du må praktisere det. Du må røre det med dine hænder, og du må spise det. Du må være en del af det," forklarer Alejandro Argumendo fra Q'eto-folket om den nære relation mellem naturen og deres traditionelle levevis.

"Jeg går op i vores kartofler og urter. De gør os opmærksomme. Vi ønsker ikke at miste disse ting. Vi ønsker ikke at miste den indsigt, som naturen giver os," tilføjer Mariano Machacca, der også er fra Q'eto-folket.

For at imødekomme klimaforandringerne er flere småsamfund i området gået sammen om at skabe et beskyttet område kaldet Potato Park. Besøgende fra hele verden, herunder Etiopien, har besøgt parken, hvor de deler deres bekymringer for biodiversitet og fødevaresikkerhed. De er en del af et voksende netværk af oprindelige folk, som deler strategier i forhold til at beskytte deres land.

"Vi bliver nødt til at være åbne overfor ændringer uden at miste vores identitet. Så det, folk gør her, er at undersøge, hvordan afgrøderne bedst tilpasser sig, så man senere kan rykke dem op eller ned. Det er det bedste svar på klimaforandringerne," siger Alejandro.

Art-isme og biodiversitetskrisen

Når fire-fem procent af menneskeheden spiller en vigtig rolle i at bevarer 80 procent af alle plante- og dyrearter, hvad kan vi da konkludere omkring disse kulturers traditionelle viden, sædvaner og værdier? Og hvad kan vi lære af dem? For at besvare dette spørgsmål vender den indiske aktivist Satish Kumar sig mod klima- og biodiversitetskrisen.

"Man kan ikke løse global opvarmning med det samme tankesæt og de samme værktøjer, som skabte problemet. Problemet er vores holdning til naturen. Vi vil ikke stoppe vores konsumerisme. Vi vil ikke stoppe vores materialisme. Men klimaændringerne tvinger os til at gentænke vores forhold til Jorden," siger Satish. "I gamle dage plejede vi at tænke, at en nation er bedre end andre nationer, og vi kaldte det nationalisme. Vi plejede at sige, at en race er bedre end andre racer, og vi kaldte det racisme. At et køn er bedre end andre køn, og vi kaldte det sexisme. Nu prøver vi at blive fri for denne nationalisme, racisme og sexisme, men mennesket lider fortsat under forestillingen om, at menneskearten er bedre end alle andre arter. Jeg kalder dette art-isme. Det er her, at det hellige mistes." ■

Et medlem af det truede Kamayurafolk spiller på fløjte som en del af en ceremoni i Amazonas, Brasilien - Kamayurafolkets religion er tæt knyttet til naturen og skoven omkring dem.

FAKTA

Hellig: "som er forbundet med det guddommelige eller indeholder guddommelig kraft, og som derfor behandles med religiøs ærefrygt."
- Den Danske Ordbog

NATUREN NU

• Af Rikke Vedel Nielsen

Så er det tid til **Naturen Nu** for efteråret. Her kan du læse om et par af de ting, der rører på sig i den danske natur lige nu.

Lyt efter stillitsens "tikkelit"

Efteråret er tiden, hvor mange fugle trækker ned til de varmere himmelstrøg for at sikre sig føde vinteren over. Dette gælder kun delvist for stillitsen (Carduelis carduelis). For nogle af stillitserne overvintrer nemlig i Danmark, mens andre trækker sydpå. Udover at have et meget gennemtrængende kald, som lyder "tikkelit", så kan stillitsen kendes på sin smukke og farvestrålende fjerdragt med sit røde, sorte og hvide ansigt og dens sorte vinger med gule vingebånd. Stillitsen er en almindelig fugl i Danmarks åbne landskaber og kan opleves hele landet rundt, hvor den yngler og bygger rede i løvtræets top. Den er bestemt et syn og lyt værd, så tag en tur gennem det åbne landskab og få en oplevelse af en af Danmarks mest farvestrålende fugle.

Tag på svampejagt

Efteråret er svampenes tid, og oftest er vi danskere mest interesseret i de spiselige af slagsen. Men dykker man ned i universet af de ikke-spiselige svampe, er der fyldt med fascinerende og sjove arter. Tag for eksempel en stribet redesvamp (Cyathus striatus). Den er om nogen imponerende og besynderlig på samme tid – for den ligner en lille rede med små hvide æg. På ydersiden har den tætsiddende brunlige hår, og så er den formet som en lille rede. Når frugtlegemet er modent, åbnes svampen, og på indersiden er den furet med grå nuancer. Nede i "reden" ses svampens sporer, som kan minde om små æg. Så vil du på jagt efter en sjov og anderledes svamp, skal du lede i organisk materiale, som kviste og blade fra løvtræerne. God jagt.

Oplev bæverens hyttebyggeri

I dag er den europæiske bæver (Castor fiber) en af Danmarks nøglearter, da den med sin adfærd og levevis skaber nogle helt unikke levesteder for en lang række dyr og planter. Men det har ikke altid været sådan. For flere tusinde år siden blev bæveren udryddet i Danmark på grund af jagt efter dens kød og skind. Efter mange års fravær blev de første bævere genindført i Danmark i oktober 1999, hvor der blev udsat bævere ved Klosterheden, hvor de blandt andre steder også kan opleves i dag. Specielt i efteråret er de synlige ved søer og vandløb, hvor de bygger deres hytte af grene, planter, sten og jord.

Hør sløruglens vilde skrig

I efterårsmånederne kan du opleve en af Danmarks fineste ugler, nemlig sløruglen (Tyto Alba). Med sit karakteristiske hvide hjerteformede ansigt og sine store sorte øjne er sløruglen en ret sky fugl, der normalt ikke gør meget for at vise sin tilstedeværelse. Uglen er godt camoufleret i trætoppene og er nataktiv. Så en god mulighed for at opleve uglen er at lytte efter den. Når hanuglen skal forsvare sit territorium, gør den nemlig et væsen af sig med sit lange og vilde skrig. Det gør han blandt andet for at sikre sig tilstrækkeligt med føde og et sted at kunne parre sig med en hun. 50 procent af Danmarks sløruglebestand lever i Sønderjylland, så det vil være et godt sted at starte med at lytte efter sløruglens vilde skrig.

OM AT SPISE ORME OG TÆMME HØGE – EN GUIDE TIL AT SKRIVE OM NATUREN

J.A. Baker skrev et mesterværk om vandrefalken ud fra sine observationer på cykel i sydengelske Chelmsford.

Helen Macdonald skriver fængende om at få greb om sin egen og høgens natur.

Af Pernille Lange, cand.mag.

Det at skrive om naturen er ikke kun objektivt og gengivet i opslagsværker med fakta. For mange er naturen meget subjektiv og personlig, og her er fire bud på værker, der netop er det.

Den naturinteresserede har ofte brug for faglitteraturen: Felthåndbogen, opslagsværket eller brochuren med vandreture i statsskovene. Alle tjener de et praktisk eller videnskabeligt formål: Her er et fænomen, sådan kan du kende det. Men hvordan kender vi os selv i mødet med naturen?

Nature writing er en fællesbetegnelse for litterære værker, der skriver sig ind i den tradition, forsøger at besvare netop dette spørgsmål. I modsætning til opslagsværkets klassificering vil nature writing sætte ord på menneskets møde med naturen. Ud med opslagsværkets objektivitet og ind med det personlige i form af oplevelser, erindringer og kombineret natur- og kulturhistorie, så det fremstår klarere, hvordan natur, historie og kultur mødes.

Især på de britiske øer har genren de seneste 15 år haft en stor opblomstring, og når genren er bedst, gør den naturens storhed håndgribelig ved at sætte menneskets bestræbelser på at forstå og mestre den i relief. Vi kommer med fire eksempler – én klassiker og tre nyere.

Sammen med sin søn flyttede den engelske advokat og dyrlæge Charles Foster ind i en hjemmebygget grævlingegrav, så de kunne dele bo, ligesom grævlinger gør gennem generationer.

The Peregrine

Klassikeren er J.A. Bakers The Peregrine, som udkom i 1967 uden at gøre stort vævsen af sig, men siden er blevet udnævnt til et hovedværk i genren. Det er beretningen om ti års minutiøs kortlægning af vandrefalkens færden omkring forfatterens hjemegn, et arbejde, der foregik på et tidspunkt, hvor rovfugle var truet både af jagt og ophobning af sprøjtegifte fra deres byttedyr. Baker skriver fra krydsfeltet mellem kærlighed til naturen og den ødelæggelse, vi som mennesker udsætter den for.

Et af bogens mest rørende eksempler er mødet med en hejre, der i en streng vinter er frosset fast og døden nær, men alligevel dirrer af angst i hele kroppen, da forfatteren kommer nærmere. Naturens tragedie beskrevet af dens nemesis, mennesket.

Forlaget A Mock Book forventer i år at udgive The Peregrine i dansk oversættelse under titlen Vandrefalken.

Mit liv som dyr

I den mere kulørte afdeling er Charles Fosters Mit liv som dyr. Her beslutter Oxford-akademikeren sig for at forsøge at leve som grævling, odder, byræv, rådyr og mursejler.

Det fører ham blandt andet ned i jordhuler, hvor han udforsker regnormenes terroir. Både vin og orme fra Chablis har åbenbart et mineralsk præg.

Foster mener, at der blandt menneskker kan findes shaman-figurer, der er i stand til at passere grænsen mellem dyr og menneske. Han regner dog ikke sig selv blandt disse, og derfor kan vi andre også bruge metoden til at få forståelse for dyrenes liv – det kræver empati, en lang researchfase samt lidt forståelse fra ens nærmeste.

Regnorme til middag har et sensationalistisk præg, men Mit liv som dyr er et opløftende bekendtskab – sjov og tør. Bedst er den i de afsnit, hvor Foster har størst sympati for det beskrevne dyr, som det er tilfældet i kapitlet om ræven.

Underland

Robert Macfarlanes Underland er en tur ned i verden under vores fødder. Fra katakomberne i Paris gennem det italienske karstlandskabs skjulte floder og ned i Onkalo, et finsk tusindårsdepot til atomaffald.

Underland er det første af Macfarlanes værker, der udkommer på dansk, og viser også, hvad han kan: Skrive landskaberne frem, så læseren nærmest kan mærke kalkstenen under støvlen – afsnittet, hvor han må mave sig gennem en smal tunnel, der ryster hver gang en metro passerer, er ikke for klaustrofobikere!

Når emnet er mennesker, kommer den ærefrygtige skrivestil dog til kort og virker nærmest upassende, som en gallakjole i en skurvogn.

H for høg

I sit forfatterskab slås Helen Macdonald også med at skrive lidt for ærefrygtigt om andre mennesker, og derfor er H for høg hendes bedste bog – her er hun nemlig helt alene sammen med Mabel, en duehøg, som hun efter tabet af sin far vil tæmme til jagt. Duehøgen går for at være en de sværeste fugle for falkoneren at få hånd om, og om så det skyldes udfordringen eller sorgen, får hun undervejs et mindre fast greb om sin egen menneskelighed. Høgen tæmmes, mens hun selv bliver mere vild. H for høg handler om sorg, død og natur, og uanset emnet er det vidunderlig læsning. ■

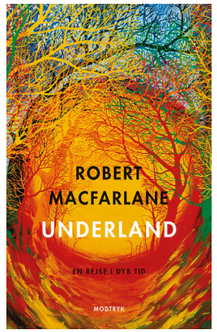

Underland er Robert Macfarlanes fascinerende, berigende og oplysende rejse ind i planetens naturvidenskabelige og kulturhistoriske underverden.

Verdens Skove indkalder til generalforsamling den 5.-7. november, 2021

Så er det tid til at sætte kryds i kalenderen for efterårsgeneralforsamlingen, der løber af stablen den første weekend i november. Den finder sted i Brommecentret, Bromme Østermark 28, 4190 Munke Bjergby. Alle, der har lyst, er velkomne til at deltage, og der er vanen tro foruden generalforsamlingen lagt op til en weekend med interessante faglige debatter, ture ud i det grønne og hyggeligt samvær på tværs af foreningen.

Fredag den 5. november
Fra 17.00 Ankomst
18.30 Aftensmad
21.00 Fagligt oplæg/aktivitet (mere info følger)

Lørdag den 6. november
8.30 - 9.30 Morgenmad
10.00-11.00 Fagligt oplæg/aktivitet (mere info følger)

Dagsorden til selve generalforsamlingen
11.00 - 15.00

1. Valg af dirigent og referent
2. Fremlæggelse af bestyrelsens forslag til målsætninger og arbejdsprogram for det kommende år
3. Fremlæggelse af bestyrelsens budgetforslag for det kommende år
4. Fastlæggelse af kontingent for individuelt og kollektivt medlemskab
5. Indkomne forslag
6. Eventuelt, herunder implementering og videndeling ifm. Verdens Skoves nye strategi

Efter selve generalforsamlingen
16.30 Gåtur
19:30 Festmiddag og hygge

Søndag den 7. november
8.30 - 9.30 Morgenmad
9.30 - 10.30 Oprydning
10.30 - 14.00 Udflugt i det nærliggende naturområde (mere info følger)

PRAKTISK INFORMATION

Generalforsamlingen afholdes i Brommecentret, Bromme Østermark 28, 4190 Munke Bjergby.

Grundet coronavirussen og risikoen for, at der kommer begrænsninger på forsamlinger igen, følger vi selvfølgelig corona-situationen og myndighedernes anbefalinger tæt. Vi vil holde jer opdaterede om evt. ændringer som følge heraf via mail (snakkelisten) og på vores hjemmeside. Husk at melde jer til generalforsamlingen på mailen nfo@verdensskove.org senest søndag d. 24. oktober. Vi ser gerne, at man melder sig til rettidigt, da det kan blive aktuelt at informere tilmeldte om ændringer som følge af coronasituationen.

Pris: Deltagelse på generalforsamlingen er gratis for medlemmer, men der opfordres til frivillig brugerbetaling til dækning af udgifterne. Ikke-medlemmer kan deltage i weekenden for 500 kr.

Tilmelding: Sker til nfo@verdensskove.org senest søndag d. 24. oktober 2021.
Husk at oplyse:
- Hvilke dage du/I deltager og også tidspunkt, så vi ved, hvad vi skal købe ind
- Hvor mange I deltager af voksne og børn
- Om du/I er vegetar, veganer eller har madallergi
- Om du kan lægge bil til og tage nogen med

Husk: Lagen til madras og sovepose/dyne samt kontanter til betaling af drikkevarer.

Indkomne forslag skal være bestyrelsen (lc@verdensskove.org) i hænde senest lørdag d. 16. oktober 2021.

Yderligere information følger på snakkelister og på vores hjemmeside.

Vi ser frem til at se jer alle sammen!

AFSENDER: VERDENS SKOVE, KLOSTERGADE 34, 8000 ÅRHUS C

POST PP DANMARK
ID: 46800
SORTERET MAGASINPOST

Gaven, der bliver ved at give

Bestil din Verdens Skove gaveæske i god tid. Senest 1. november

Gaveæsken indeholder:

AIX SH02 design skærebræt, håndlavet palmeolie-fri sæbe- og shampoo fra Dygo, etiopisk kaffe fra Impact Roasters, Beni chokolade (66 procent) fra vilde kakaotræer i Amazonas i Bolivia

Produkterne kan variere efter lager - se webshoppen for det præcise udvalg
Det er muligt, for en merpris, at tilvælge et valgfrit regnskovscertifikat

Gaveæsken kan købes i Verdens Skoves webshop

www.shop.verdensskove.org

VERDENS SKOVE.ORG
HVAD VIL DU GIVE VIDERE?